

Deu anys de l'aprovació de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. I ara què? Implicacions professionals per als treballadors i treballadores socials i perspectives de futur

Ten years since the approval of Act 14/2010, on rights and opportunities during childhood and adolescence. What happens now? Professional implications for social workers and future perspectives

Josep M. Torralba Roselló¹

ORCID: 0000-0001-7759-2508

Recepció: 19/02/20. Revisió: 08/04/20. Acceptació: 10/05/20

Per citar: Torralba Roselló, J. M. (2020). Deu anys de l'aprovació de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. I ara què? Implicacions professionals per als treballadors i treballadores socials i perspectives de futur. *Revista de Treball Social*, 218, 61-80. DOI: 10.32061/RTS2020.218.04

Resum

La Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, arriba als deu anys de la seva aprovació sense que s'hagi realitzat el desplegament normatiu ni les dotacions pressupostàries per donar viabilitat a les mesures, especialment per als infants en *situació de risc*. Només s'han aprovat quatre decrets que desenvolupen de forma parcial alguns dels serveis, però no el reglament que hauria facilitat la concreció i execució d'aquestes mesures.

És imprescindible sensibilitzar els professionals tant dels Serveis Socials Bàsics (SSB) com dels Serveis Socials Especialitzats (SSE) de la

1 Treballador social i doctor en Sociologia. Professor de la UFR Escola de Treball Social, Universitat de Barcelona. Membre de la Comissió d'Infància i Família del Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya. jmtorralba@ub.edu

Deu anys de l'aprovació de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. I ara què? Implicacions professionals per als treballadors i treballadores socials i perspectives de futur

importància d'utilitzar els conceptes tècnics de *risc de desprotecció* i *desprotecció infantil* en les seves valoracions i propostes de mesures amb els infants i les seves famílies, i no deixar que siguin substituïts pels conceptes legals de *situació de risc* i *situació de desemparament* de la LDOIA.

El treball social amb infància, adolescència i famílies és un dels àmbits d'actuació dels treballadors i les treballadores socials que ha anat guanyant presència tant als SSB com als SSE, i tant en la iniciativa pública com en el tercer sector social. Cal seguir desplegant les diverses Taules Territorials d'Infància coordinant tots els agents implicats i potenciant el treball en xarxa.

També és del tot necessari incrementar i millorar la visió de la *política integral* de la infància i adolescència a Catalunya, amb una major integració de tots els sistemes implicats i dotant d'una veritable capacitat de decisió amb la possibilitat real de disposar dels recursos necessaris segons el principi de *prioritat pressupostària*.

Paraules clau: Llei d'infància, implicacions professionals, desprotecció infantil, dotació pressupostària, política integral.

Abstract

Act 14/2010, on rights and opportunities during childhood and adolescence (LDOIA), is reaching the tenth anniversary without regulations being implemented or budgetary allocations being assigned in order to lend viability to the measures, especially for children at risk. Only four decrees have been approved that partially implement certain services, but not the regulation that would have allowed these measures to be defined and executed.

It is essential to raise awareness among professionals of both Basic Social Services (SSB) and Specialised Social Services (SSE) about the importance of using the technical concepts of *risk of child maltreatment* and *child maltreatment* in their assessments and proposed measures with regard to children and their families. They should not be allowed to be replaced by the legal concepts of *risk situation* and *situation of neglect* as defined in the LDOIA.

Social work with regard to children, adolescents and families is one of the areas of action of social workers which has gained traction within SSB and SSE, and from public initiative and the third social sector. Work must continue on the implementation of the various Regional Children's Boards, coordinating all the stakeholders involved and promoting networking.

It is also absolutely necessary to broaden and enhance the perspective of *comprehensive policy* on childhood and adolescence in Catalonia, with broader integration of all the systems involved whilst providing genuine decision-making capacity with true scope to benefit from the necessary resources according to the principle of *budgetary priority*.

Keywords: Childhood law, professional implications, child neglect, budgetary allowance, integral policy.

Introducció

La Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (en endavant, LDOIA), va ser aprovada al ple del Parlament de Catalunya el 12 de maig del 2010, per tant, enguany es compleixen deu anys de vigència de la Llei. El mateix autor va publicar anteriorment un article (Torralba Roselló, 2010) en aquesta revista on s'explicava la compareixença del col·legi professional davant la comissió parlamentària que tramitava el projecte de llei i les esmenes que s'hi havien presentat. També s'analitzaven les implicacions professionals per als treballadors i les treballadores socials que es derivarien de la seva aplicació.

De les sis esmenes presentades a la Comissió de Benestar i Immigració del Parlament, es va incorporar al text definitiu de la Llei la que feia referència a l'article 115.1 sobre el canvi de circumstàncies dels progenitors o tutors dels infants tutelats per l'Entitat Pública, que reduïa el termini de sol·licitud de deixar sense efecte la resolució administrativa de *desemparament* de dos anys a un any a partir de la data de notificació de la resolució.

Aquest article pretén analitzar l'evolució i el desenvolupament de la LDOIA al llarg d'aquests deu anys, les implicacions pels professionals del treball social i algunes perspectives de futur. Està estructurat en els següents apartats: estat actual i desenvolupament de la Llei, implicacions professionals per als treballadors i treballadores socials, perspectives de futur i conclusions, juntament amb un apartat final de referències bibliogràfiques.

Estat actual i desenvolupament de la Llei

Des de l'entrada en vigor de la LDOIA ara farà deu anys, no s'ha aprovat el Reglament de la Llei que havia de desplegar les mesures, recursos i serveis establerts en l'articulat de la normativa tal com es va fer amb les lleis sectorials anteriors d'atenció a la infància i l'adolescència de Catalunya. Així, en relació amb la Llei 37/1991, de 30 de desembre, sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció, se'n va aprovar el Reglament amb el Decret 2/1997, de 7 de gener, pel que fa als títols I i II referits a normes generals i a la classificació dels centres d'atenció a la infància, mentre que queden derogats els títols III i IV relatius al procediment tècnic de l'acolliment familiar i de l'adopció internacional. Posteriorment, amb el Decret 127/1997, de 27 de maig, es modificava el Decret 2/1997 amb el nou redactat dels títols III i IV relatius al procediment tècnic de l'acolliment familiar i de l'adopció internacional. I més endavant, amb el Decret 62/2001, de 20 de febrer, es modificava de forma parcial el Decret 2/1997 sobre el Reglament de protecció dels menors desemparats i de l'adopció.

També en relació amb la Llei 8/1995, de 27 de juliol, d'atenció i protecció dels infants i els adolescents i de modificació de la Llei 37/1991,

Deu anys de l'aprovació de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. I ara què? Implicacions professionals per als treballadors i treballadores socials i perspectives de futur

es va aprovar el seu Reglament de desplegament de la Llei en l'àmbit sancionador amb el Decret 75/2006, d'11 d'abril.

Pel que fa a la LDOIA, només s'han aprovat quatre decrets que desenvolupen de forma parcial alguns dels recursos o serveis regulats per la Llei. Així, l'aprovació del Decret 200/2013, de 23 de juliol, dels consells de participació territorial i nacional dels infants i adolescents de Catalunya desplega l'article 27. També l'aprovació del Decret 250/2013, de 23 de juliol, de la Taula Nacional i les taules territorials i locals d'infància, desenvolupa l'article 26.

Amb l'aprovació del Decret 169/2015, de 21 de juliol, pel qual s'estableix el procediment per facilitar el coneixement dels orígens biològics, es desplega l'article 30. I amb l'aprovació del Decret 230/2013, d'1 d'octubre, de règim sancionador en matèria d'infància i adolescència, en l'àmbit competencial de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, es desenvolupa l'article 164.

En relació amb la LDOIA i al cap de deu anys de la seva entrada en vigor, s'han incomplert diverses disposicions establertes a la Llei amb terminis fixats pel seu compliment. Així la disposició transitòria segona de la LDOIA establia que "en el termini de dos anys a comptar de l'aprovació de la llei, el departament competent en matèria d'infància havia de presentar el mapa de recursos i serveis per a la prevenció i protecció dels infants segons l'article 23". El Mapa de Recursos i Serveis ha estat elaborat per la Direcció General d'Atenció a la Infància i Adolescència (en endavant, DGAIA), i publicat durant el mes de juliol de 2017.

També la disposició adicional sisena fixava que "s'havia de crear un centre especialitzat dedicat a la recerca sobre el maltractament infantil, i que la composició, funcionament i les competències d'aquest centre s'havien d'establir reglamentàriament". Han passat deu anys i el Govern de la Generalitat encara no ha creat aquest centre de recerca, tot i la necessitat d'impulsar la recerca sobre el maltractament infantil i la formació dels professionals. El Síndic de Greuges ha denunciat de forma reiterada que encara no s'hagi creat el centre especialitzat dedicat a la recerca sobre el maltractament infantil "perquè a Catalunya la recerca feta en aquesta matèria és escassa, i cal que es promogui la realització d'estudis d'investigació per tal de conèixer la realitat del maltractament infantil i específicament de l'abús sexual" (Social.cat, 2016).

L'anterior director general d'Atenció a la Infància i l'Adolescència, Sr. Ricard Calvo, va fer pública la intenció de crear aquest centre de recerca durant el maig de 2016 juntament amb un plec de mesures per impulsar i coordinar les actuacions en matèria de protecció de la infància i l'adolescència davant dels casos de maltractament infantil. Segons les manifestacions del Sr. Calvo, "des de la presentació de les mesures fins a la seva aprovació passen sis mesos i durant el mes de novembre la proposta de decret estarà pendent d'aprovació, i s'iniciarà l'activitat del centre de recerca cap a finals d'any" (Social.cat, 2016).

D'altra banda, la disposició final segona de la LDOIA afegia un nou article, el 22.bis.1, a la Llei 13/2006, del 27 de juliol, de prestacions soci-

als de caràcter econòmic, per crear “una prestació de dret subjectiu per atendre les despeses de manteniment d'un menor d'edat en situació de risc respecte al qual s'hagués formalitzat el *compromís socioeducatiu*” (en endavant, COSE). A hores d'ara, aquesta prestació econòmica garantida no s'ha incorporat encara a la darrera Cartera de Serveis Socials 2010-2011 que ha estat prorrogada de forma consecutiva d'acord amb la Llei de pressupostos de la Generalitat de Catalunya. Tampoc s'han incorporat les diverses *mesures d'atenció social i educativa* establertes a l'article 104 de la LDOIA davant les *situacions de risc* que afecten infants o adolescents. I, en canvi, sí que es van incorporar totes les mesures de protecció per als infants o adolescents en situació de desemparament així com les diverses prestacions econòmiques regulades a la LDOIA a la Cartera de Serveis Socials 2010-2011.

Implicacions professionals per als treballadors i treballadores socials

Amb la implementació de la LDOIA, s'han derivat tot un seguit d'implicacions professionals per al col·lectiu de treballadors i treballadores socials, especialment pels que exerceixen la seva activitat professional tant en els Serveis Socials Bàsics (en endavant, SSB), com en els Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (en endavant, EAIA). Amb la separació que determina la Llei entre les *situacions de risc* i les *situacions de desemparament* que afecten els infants, amb les corresponents assignacions de competències als SSB i als EAIA, s'estableix un *sistema dual de protecció* en què els EAIA només intervindran en les situacions de *risc greu* i quan calgui la separació de l'infant o adolescent de la seva família, i es deixa als professionals dels SSB la intervenció i seguiment en totes les situacions de *risc lleu i moderat* segons els nivells de gravetat establerts i consensuats en el Simulador del Mòdul de Suport a la Gestió del Risc (2011) (en endavant, SMSGR). Algunes d'aquestes situacions fan referència a les antigues *contencions en el nucli de convivència* (abans intervenció dels SSB amb un suport tècnic i funció de control dels EAIA); i les *mesures d'atenció en la mateixa família* (abans assumptió de tutela per part de la DGAIA i delegació de la guarda als progenitors) regulades per l'anterior Llei 37/1991, ja citada.

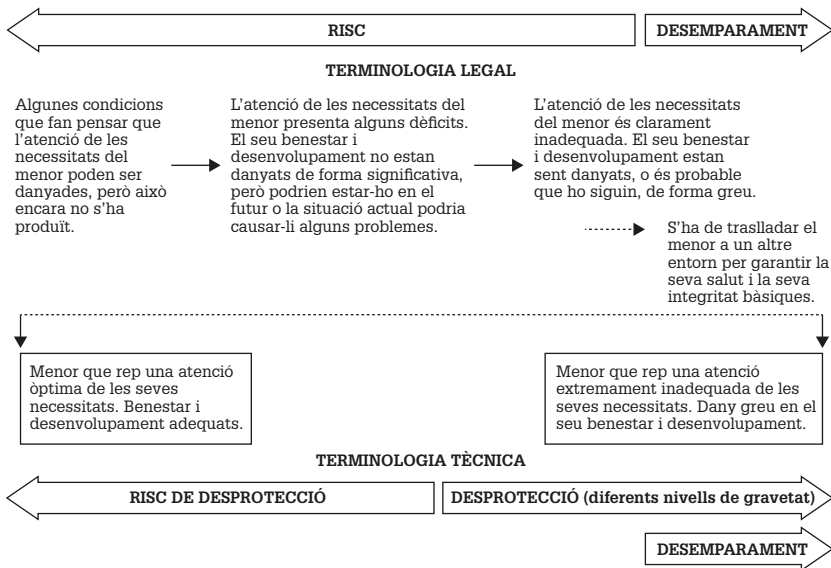
Un aspecte important al voltant del concepte de *situació de risc* és la graduació en els diversos nivells de gravetat segons la naturalesa i intensitat de la *desprotecció infantil*, i sobre la qual és possible preveure una diferenciació tant en el contingut de la intervenció i de les mesures de suport com en l'equip competent. Es pot diferenciar entre situació de *risc greu*, que permet la intervenció de l'EAIA i la utilització del COSE com a eina d'intervenció; i *risc lleu o moderat*, que determina que el cas quedi en l'àmbit d'intervenció dels equips de SSB. D'acord amb el SMSGR, es defineixen els diversos nivells de gravetat del risc:

Deu anys de l'aprovació de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. I ara què? Implicacions professionals per als treballadors i treballadores socials i perspectives de futur

- a. *Risc lleu*: situació de vulnerabilitat de l'infant sense que es pugui apreciar una situació de maltractament.
- b. *Risc moderat*: situació en què pot estar patint o en risc de patir de forma moderada o lleu una situació de maltractament.
- c. *Risc greu*: situació en què pot estar patint de forma greu o en risc de patir un maltractament.

La meua experiència professional i l'activitat investigadora en aquest camp em porta a pensar que les situacions de *desprotecció infantil* que afecten els infants no són dicotòmiques (blanc o negre), sinó que acostumen a ser gammes de grisos entre una situació de risc *lleu* o *moderat* inicial fins a una situació que va cronificant-se i que arriba a desencadenar una situació de risc *greu* si no es realitza una *intervenció social intensiva* des del principi amb els infants i les seves famílies. En aquest sentit, Arruabarrena (2007) ens proposa la següent figura sobre els conceptes de risc i desemparament, en què mostra la no coincidència entre els conceptes tècnics de *risc de desprotecció* i *desprotecció infantil* i els conceptes legals de *situacions de risc* i *situacions de desemparament* establerts a la LDOIA.

Figura 1. Proposta tècnica sobre els conceptes de risc i desemparament

Font: Arruabarrena (2007).

El concepte legal de desemparament queda regulat a l'article 172.1 de la Llei 21/1987, d'11 de novembre, per la qual es modifiquen determinats articles del Codi civil i de la Llei d'enjudiciament civil en matèria d'adopció

quan es considera com a situació de desemparament “la que es produeix de fet a causa de l’incompliment, de l’exercici impossible o inadequat dels deures de protecció establerts per les lleis per a la guarda dels menors quan quedin privats de la necessària assistència moral o material”. A partir de l’aprovació d’aquesta llei, les comunitats autònomes podran assumir la tutela dels menors que es trobin en situació de *desemparament*. L'article 105.1 de la LDOIA indica que:

Es consideren deseparats els infants que es troben en una situació de fet en què manquen els elements bàsics per al desenvolupament integral de la personalitat, sempre que per a la seva protecció efectiva calgui aplicar una mesura que impliqui la separació del nucli familiar.

En canvi, Arruabarrena (2007, p. 21) defineix el concepte tècnic de *desprotecció infantil* de la següent manera:

Un infant o adolescent es troba en situació de desprotecció quan té necessitats bàsiques sense satisfer, i això succeeix durant un període de temps prou ampli per provocar-li un dany significatiu en la seva salut i desenvolupament o posar-lo en situació amb risc de patir-lo.

Segons Intebi (2009, p. 11), es donen situacions compatibles amb la desprotecció infantil quan hi ha:

- a. Incompliment per part dels pares o responsables legals dels deures de protecció: renúncia o no reconeixement de maternitat/paternitat, o abandó total de l’infant.
- b. Tracte inadequat (per acció o omissió) dels pares, responsables legals o adults que conviuen en la família cap a l’infant.
- c. Incapacitat dels pares, responsables legals o adults que conviuen en la família per protegir l’infant de les agressions o el tracte greument inadequat d’altres persones; incloent-hi les situacions en què els pares, responsables legals o adults demostren passivitat o incapacitat per protegir l’infant de situacions de maltractament de gravetat moderada o greu, produïdes per altres persones adultes o per altres infants.

Tal com es mostra a la figura 1, els conceptes de *desprotecció infantil* i *desemparament* no són coincidents en el sentit que hi ha molts infants a Catalunya que es troben en *situació de desprotecció infantil* perquè l’atenció de les seves necessitats és clarament inadequada, i el seu benestar i desenvolupament estan sent danyats o és probable que ho siguin de forma greu; i en canvi no han estat declarats en *situació de desemparament* per part de la DGAIA. El marge del desemparament és una petita part de totes les situacions de desprotecció infantil.

D'altra banda, l'article 102.1 de la LDOIA estableix que:

Deu anys de l'aprovació de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. I ara què? Implicacions professionals per als treballadors i treballadores socials i perspectives de futur

S'entén per *situació de risc* la situació en què el desenvolupament i el benestar de l'infant o l'adolescent es veuen limitats o perjudicats per qual-sevol circumstància personal, social o familiar, sempre que per a la protecció efectiva de l'infant o l'adolescent no calgui la separació del nucli familiar.

En canvi, Intebi (2009, p. 10) defineix el concepte tècnic de *risc de desprotecció infantil* així: “els infants en risc de desprotecció són aquells que viuen i es desenvolupen en entorns familiars o socials amb condicions que poden provocar un dany significatiu a curt, mitjà o llarg termini en el seu benestar i desenvolupament”.

Per al mateix Intebi (2009, p. 11), hi ha diverses situacions que poden col·locar un infant en risc de desprotecció:

- a. Risc d'atenció inadequada: és el que es dona quan es detecta una situació de crisi o problemes a la família (alt nivell d'estress, consum de drogues o alcohol per part dels pares, maternitat/paternitat adolescent, aïllament social), que es preveu que puguin afectar o limitar de forma significativa la capacitat de les figures parentals per proporcionar una cura i atenció adequada a l'infant i provocar l'aparició de situacions de desprotecció en un futur.
- b. Atencions parentals inadequades: succeeix quan les figures parentals o les persones adultes que conviuen a la família no proporcionen a l'infant un tracte o atenció òptima, però aquesta situació no ha provocat ni es preveu que hagi de provocar-li a curt termini un dany (físic, psicològic, cognitiu o social); o bé, si s'ha produït, no afecta de forma rellevant el desenvolupament de l'infant ni es preveu que pugui fer-ho a curt termini.
- c. Altres situacions en l'entorn familiar o social que poden influir de forma negativa en el desenvolupament de l'infant: manca de serveis, alt índex de delinqüència, marginació o violència al carrer.

També tal com es mostra a la figura 1, els conceptes de *risc de desprotecció infantil* i *risc* no són coincidents en el sentit que hi ha molts infants o adolescents a Catalunya que es troben en situació de risc de desprotecció infantil perquè l'atenció de les seves necessitats presenta alguns déficits, i el seu benestar i desenvolupament no estan danyats de forma significativa en l'actualitat però podrien arribar a estar-ho i acabar patint una situació de desprotecció; i en canvi se seguirien apreciament com a *situació de risc* malgrat rebre un dany o perjudici greu i patir una *desprotecció* de fet. El marge del risc és tan ampli que pot acabar incloent tant situacions de risc de desprotecció com la desprotecció infantil pròpiament dita.

Cal sensibilitzar i conscienciar els professionals tant dels SSB com dels EAIA de la importància d'utilitzar els conceptes tècnics de forma adequada en les seves valoracions, diagnòstics i propostes de mesures amb els infants i les famílies que els atenen; i no deixar que els conceptes

tècnics sobre la desprotecció infantil siguin substituïts pels conceptes legals que incorpora la LDOIA i altres normatives.

D'altra banda, tot i que la competència per valorar una situació de risc correspon als SSB, tots els professionals que treballen en el camp de la infància i l'adolescència, haurien de poder compartir un llenguatge i instruments de detecció i de valoració del nivell de gravetat que permetin detectar al més aviat possible una situació de risc i es pugui executar una actuació conjunta. Tal com indica Vilà (2011, p. 58), "seria molt convenient la creació d'espais que estimulessin la fixació d'un treball conjunt entre tots els professionals que intervenen, d'un marc teòric consensuat i la determinació d'indicadors de risc compartits com a eina per actuar al més aviat possible".

En un dels pocs estudis realitzats i publicats sobre la utilització del COSE com a eina d'intervenció per part dels EAIA, Montserrat, Planas i Medina (2019) consideren, a partir dels resultats obtinguts, que hi ha una gran diversitat en l'ús del COSE entre els EAIA i que potser aquesta diversitat es deu a la forma de treballar dels equips professionals i les pautes que donen els municipis, i no pas al tipus de població atesa.

També s'argumenta la importància d'unificar els criteris d'actuació i d'utilització del COSE, i tal com assenyalen Montserrat, Planas i Medina (2019, p. 25):

Cal trobar un marc comú d'intervenció però alhora confiar en el diagnòstic i proposta dels professionals, on el fet de poder compartir entre els equips el coneixement i les bones pràctiques avaluades pot promoure el consens que es necessita per afrontar els reptes que representa la intervenció amb els infants i les seves famílies en situació de vulnerabilitat.

En relació amb el treball social amb infància, adolescència i famílies, cal esmentar que es tracta d'un dels àmbits d'actuació dels treballadors i treballadores socials que ha anat guanyant terreny i presència en els diversos programes de *prevenció*, *promoció*, *protecció*, *atenció* i *participació* amb la infància, adolescència i les famílies tant en els SSB com en els SSE, i tant en la iniciativa pública com en el tercer sector social. I la incorporació de la *perspectiva ecològica* en moltes de les intervencions socials amb les famílies dels infants ha suposat, segons Villalba (2004, p. 288), "posar l'èmfasi en la interacció entre sistemes i contextos, i identificar recursos i fortaleses que existeixen en aquestes interaccions i en cadascun dels sistemes. Des d'aquest enfocament s'afavoreix la col·laboració entre els sistemes d'ajuda formal i informal".

La incorporació de la figura del treballador o treballadora social en els equips tècnics multidisciplinaris dels diversos serveis i recursos ha suposat el reconeixement de la seva funció de connexió i integració amb l'entorn social i familiar de cada infant, i la *interseccionalitat* entre els diversos sistemes. Per a Payne (1995), "les *perspectives ecològiques* reforcen més el paper dels treballadors socials com a col·laboradors, capacitadors i

Deu anys de l'aprovació de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. I ara què? Implicacions professionals per als treballadors i treballadores socials i perspectives de futur

mediadors amb funcions de defensa, facilitació, orientació i organització” (citat per Villalba, 2004, p. 289).

Recentment, el grup parlamentari de Ciutadans ha presentat la proposició de llei de mesures per a la prevenció i el tractament del maltractament infantil davant la Comissió de Treball, Afers Socials i Famílies del Parlament de Catalunya. Es va demanar la compareixença del Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya perquè presentés les seves aportacions a la proposta de llei, i el company David Rodríguez, com a representant del Col·legi i membre de la Comissió d'Infància i Família, va comparèixer davant la Comissió esmentada i va presentar les aportacions al text.

Segons el contingut de la nota de premsa de la compareixença al Parlament de Catalunya emesa pel Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya (2020), es remarca que:

L'interès superior del menor, com a principi bàsic que regeix tota la legislació en l'àmbit d'infància, és un precepte que s'hauria d'aplicar amb una mirada integral a totes les actuacions, i caldria permeabilitzar aquest principi en totes les polítiques actives, amb especial atenció a aquelles dirigides a persones adultes que poden afectar els infants que els envolten: habitatge, estrangeria, pobresa energètica, dependència... (Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya, 2020, p. 2).

També es demana “que la figura del treballador/a social formi part sempre i de forma prescriptiva dels equips professionals que intervenen en casos de maltractament infantil, i que siguin considerats com a figures d'autoritat pública davant la població” (Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya, 2020, p. 2).

Perspectives de futur

Des de l'aprovació de la LDOIA, s'ha avançat molt en la sensibilització dels ens locals i en la protocolització de la intervenció dels SSB i dels EAIA i coordinació per a la formalització del COSE. Pel que fa a les valoracions de les situacions de risc i situacions de desemparament, s'ha avançat tant en la publicació dels indicadors² com dels instruments de suport als professionals, com ara el SMSGR, la millora del Sistema d'Informació a la Infància i Adolescència-Sini@, o bé més recentment la creació de l'eina de cribratge de situacions de risc i de desemparament que serveixen per assessorar els professionals en la presa de decisions d'acord amb un llenguatge i criteris comuns.

Segons Mayoral, que ha estat subdirector general d'Atenció a la Infància i l'Adolescència, en un article publicat en aquesta revista argumenta que:

Pel que fa a les mesures d'atenció social i educativa davant les situacions de risc, els grans reptes eren el dimensionament adequat dels Serveis Bàsics d'Atenció Social, i la seva capacitat per atendre els infants o adolescents en situació de risc partint d'un model públic de serveis socials; i el desenvolup-

pament dels serveis i mesures previstes a la LDOIA partint de l'establiment d'un nou model de Serveis d'Intervenció Socioeducativa (2015a, p. 34).

El nou "model de Serveis d'Intervenció Socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies" (en endavant, SIS), aprovat per la Generalitat de Catalunya (2016), com a document consensuat amb l'Associació Catalana de Municipis, la Federació Catalana de Municipis i la Diputació de Barcelona, desenvolupa els SIS per a la seva inclusió en la futura Cartera de Serveis Socials, redimensionant i diversificant el Servei d'Intervenció Socioeducativa no residencial per a infants i adolescents existent a la Cartera de Serveis Socials 2010-2011 en cinc serveis diferents que són els següents:

- a. Servei de suport a les famílies amb infants de 0-3 anys en situació de risc: servei per a progenitors, tutors o guardadors amb infants de 0-3 anys en situació de risc.
- b. Servei d'atenció diürna: servei diürn per a l'atenció d'infants i adolescents en situació de risc fora de l'horari escolar.
- c. Servei d'intervenció amb famílies amb infants i adolescents en situació de risc: conjunt d'actuacions professionals dirigides a donar a les famílies el suport necessari perquè puguin atendre de forma correcta els seus fills.
- d. Servei d'acompanyament socioeducatiu per a adolescents en situació de risc: servei destinat a donar suport als adolescents en situació de risc amb la finalitat que puguin assolir una capacitat per tal de gestionar les seves responsabilitats personals i socials.
- e. Servei d'intervenció socioeducativa itinerant: servei destinat a donar de manera integrada el conjunt de prestacions dels SIS en aquelles zones del territori de baixa densitat demogràfica i gran amplitud territorial.

També Mayoral indica en l'article citat que:

Globalment no s'havien incrementat els recursos econòmics destinats al sistema de protecció a la infància, i no s'havia complert amb l'obligació establerta a l'article 15 de la LDOIA de donar prioritat pressupostària a les polítiques d'infància i disposar dels recursos necessaris per garantir els drets dels infants (2015b, p. 37).

Si cadascun dels diversos serveis, recursos i prestacions del sistema de protecció a la infància no tenen una dotació pressupostària aprovada dins de les partides corresponents a la Llei de pressupostos de la Generalitat de Catalunya de forma anual, no es pot garantir el desplegament de les mesures i serveis establerts a la LDOIA, especialment les *mesures d'atenció social i educativa* per als infants en situació de risc que no estan incorporades a la Cartera de Serveis Socials com a *prestacions de dret subjectiu*.

Pel que fa a l'estructura organitzativa administrativa i la dimensió dels equips professionals necessària per sostenir el sistema de protecció

Deu anys de l'aprovació de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. I ara què? Implicacions professionals per als treballadors i treballadores socials i perspectives de futur

a la infància, no podem dir que hagi experimentat el canvi necessari per desenvolupar la LDOIA. Fins que no s'incrementi la despesa per donar suport a les famílies, no es dimensioni i s'estructuri de forma adequada l'organització administrativa, la dels SSB i la dels EAIA, i no s'incrementin els recursos i s'integrin les polítiques d'infància, no podrem desenvolupar en tots els seus aspectes el sistema de protecció establert per la LDOIA tal com assenyala Mayoral quan afirma que:

Aquesta situació de manca de recursos del sistema de protecció s'ha d'emmarcar en una dinàmica de disminució de la despesa pública en les polítiques d'infància tant de l'Estat com de Catalunya. Aquest és un aspecte fonamental per a l'efectivitat real del sistema, on cal una major integració de les diverses dimensions (social, sanitària, educativa...) que afecten la infància, dotant-la d'una veritable capacitat de decisió i lligada a la possibilitat real de disposar dels recursos necessaris d'acord amb el principi de prioritat pressupostària (2015b, p. 40).

El Pacte per a la Infància a Catalunya (2013), aprovat per la Generalitat de Catalunya i signat per entitats del tercer sector social, institucions, agents econòmics i socials, entitats municipalistes i grups parlamentaris després d'un ampli procés de diàleg i consens, dins del capítol 2 ("De la inclusió social a la qualitat de vida: igualtat d'oportunitats"), a l'apartat 2.3 ("Infància i adolescència en situació de desemparament") estableix la necessitat de programes d'intervenció sociofamiliar en què la inversió de temps i de recursos materials i professionals han de ser una prioritat pública.

Posteriorment, amb l'aprovació del Pla d'Atenció Integral a la Infància i l'Adolescència (PDIAC) 2015-2018 com a enfocament estratègic per al desplegament del Pacte per a la Infància i com a pla sectorial per a les polítiques d'infància i adolescència de Catalunya, dins de l'eix 2 ("De la inclusió social a la qualitat de vida: igualtat d'oportunitats"), s'aproven implementar diverses mesures adreçades als infants per tal de millorar la prevenció del risc i l'atenció dels que es troben en situació de vulnerabilitat i la promoció del seu benestar.

D'altra banda, també dins del PDIAC 2015-2018, en l'eix 5 ("Atenció a la infància: Família") s'aprova la implementació de diverses mesures adreçades a les famílies per promoure l'acompanyament a aquestes en la criança i educació de la primera infància i facilitar l'accés als serveis educatius per a infants de 0 a 3 anys. També diverses mesures adreçades a garantir el dret a tot infant en situació de desemparament a formar part d'un família que l'acompanyi en el seu desenvolupament. I diverses mesures adreçades a incrementar les polítiques universals de suport a les famílies, fomentant i enfortint l'exercici de la *parentalitat positiva*, especialment amb les famílies en situació de vulnerabilitat per remetre i prevenir el risc d'exclusió social.

Moltes d'aquestes mesures incloses en el Pacte per a la Infància a Catalunya (2013) i en el PDIAC 2015-2018 no s'han portat a terme per la manca de dotació pressupostària necessària per fer front als recursos

humans, tècnics i materials imprescindibles per poder-les implementar, tot i haver dissenyat un sistema d'indicadors de benestar infantil a Catalunya i una enquesta de percepció del benestar adreçada a la infància i l'adolescència.

D'altra banda, l'article 26 de la LDOIA defineix les Taules Territorials d'Infància (en endavant, TTI), com a "òrgans que es constitueixen per tal de coordinar, impulsar i promoure les polítiques d'infància, coordinant tots els agents implicats i potenciant el treball en xarxa". Posteriorment, el Decret 250/2013 citat estableix l'ordre jeràrquic en Taula Nacional, Taula territorial i Taula Local d'infància i adolescència.

Tenint en compte la importància de la constitució i posada en marxa de les TTI coincideixo amb Vilà (2011, p. 56):

Que la millora de les condicions de desenvolupament de la infància i l'adolescència només es podrà aconseguir si treballem tots coordinadament, en la mateixa direcció i sota els mateixos criteris. Les xarxes locals d'infància poden ser un bon exemple d'aquestes bones pràctiques de treball transversal entre tots els agents implicats.

En un estudi pilot recent sobre les estructures de treball en xarxa amb infància i adolescència a Catalunya publicat en aquesta revista (Vila, Alonso i Chagas, 2019), es constata que durant l'any 2014 s'havia constituït la Taula Nacional d'Infància i que s'havien constituït les sis primeres TTI durant l'any 2015. I que es produeix una certa confusió terminològica i de criteris a l'hora de poder definir què és una TTI i què és una xarxa d'infància, i per aquesta raó cal fixar uns criteris per diferenciar les taules de les xarxes. A partir de l'establiment d'uns criteris concrets, a l'estudi s'identifiquen el mateix nombre de taules (17) que de xarxes (17).

Vila, Alonso i Chagas indiquen que a partir de les respostes obtingudes en l'estudi:

La comunicació entre les TTI i les Taules Locals d'Infància és escassa, i que encara que la majoria de taules i xarxes estan adreçades a tota la infància (56%), hi ha un percentatge significatiu que només atén la infància en situació de risc (44%) (2019, p. 97).

Com a punts forts de les estructures de treball en xarxa amb infància i adolescència, Vila, Alonso i Chagas assenyalen "la cultura del treball en xarxa, la utilització d'un llenguatge i mirada compartida, més col·laboració i cooperació entre els professionals i els serveis implicats" (2019, p. 102).

D'altra banda, la LDOIA en la seva disposició transitòria primera estableix l'obligació d'anar incorporant a qualsevol programa d'intervenció o servei finançat amb pressupostos públics un disseny de l'avaluació dels resultats o de l'impacte segons s'escaigui, donat que l'avaluació és un principi rector de la llei on "els poders públics, a partir dels estudis i els

Deu anys de l'aprovació de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. I ara què? Implicacions professionals per als treballadors i treballadores socials i perspectives de futur

informes, han d'avaluar el resultat de les polítiques aplicades; i aquests estudis i informes tenen un caràcter públic" (art. 20).

No en tots els recursos, serveis, programes i projectes implementats a partir de l'aplicació de la LDOIA, s'ha realitzat una avaluació dels resultats o de l'impacte de forma acurada i el resultat de l'avaluació s'ha fet públic. Vilà (2011, p. 26) considera que:

S'hauria de tenir en compte el concepte d'*inversió* que han de tenir els pressupostos adreçats a la infància, i que no es pot oblidar la necessària *sostenibilitat* del sistema que es podria aconseguir amb la racionalització, simplificació i coordinació dels diversos àmbits i agents que intervenen permetent la creació de sinergies i optimització de recursos.

No puc finalitzar aquest apartat de perspectives de futur sense parlar de l'anunciada propera aprovació del II Pla Estratègic de Serveis Socials (en endavant, PESS), 2020-2024 per part del Govern de la Generalitat impulsat pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

La Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de Serveis Socials estableix a l'article 38 que:

El PESS s'ha de desplegar mitjançant plans sectorials tenint en compte les situacions de necessitat d'atenció social. Poden tenir una vigència d'un màxim de quatre anys, i un caràcter transversal per garantir la coordinació i la continuïtat amb altres sectors de l'atenció social o que tinguin relació amb les polítiques de serveis socials.

Tenint en compte que el darrer PDIAC 2015-2018 finalitzava el 31 de desembre de 2018, he de deduir que quan s'aprovi el II PESS 2020-2024, també es desenvoluparà i s'aprovarà el proper PDIAC. El II PESS pretén cohesionar, agilitzar, universalitzar i fer més efectiu el Sistema Català de Serveis Socials (en endavant, SCSS), garantint una *atenció centrada en la persona* i la seva *interacció familiar i comunitària*. Per aconseguir-ho, s'han d'articular i ordenar els serveis socials per tal de superar la fragmentació i compartició actuals i desplegar un sistema d'informació, innovació, coneixement i recerca que promogui una ciutadania més apoderada i conscient dels seus drets i deures.

El Departament de Treball, Afers Socials i Famílies ha impulsat un procés participatiu per incorporar les aportacions i expectatives dels agents socials implicats. Segons la Generalitat de Catalunya (2019, p. 18), en el seu Document de Bases, "les actuacions del PESS s'estructuren en cinc palanques de transformació, que alhora s'organitzen segons eixos de treball que han d'orientar el canvi i full de ruta del conjunt del SCSS".

La palanca 3 està centrada en l'acció comunitària i la prevenció, i s'organitza en 4 eixos, dels quals l'eix 6 orienta la "Prevenció en la infància

i la joventut” i l'eix 7 desenvolupa “Les famílies com a unitat d'intervenció”. En l'eix 6 es formulen els següents objectius que s'han d'assolir fins a l'any 2024:

- a. Revisar i actualitzar el sistema de protecció de la infància i adolescència, per tal d'afavorir la preservació de la unitat familiar o el retorn quan sigui possible.
- b. Reforçar la intervenció preventiva i comunitària en la infància i la joventut.
- c. Enfortir i impulsar la participació dels infants, adolescents i joves en totes les esferes públiques i en els àmbits que siguin del seu interès.
- d. Impulsar mesures de suport als joves que facilitin la transició i l'acompanyament integral a la vida adulta.
- e. Impulsar serveis que millorin la detecció precoç, la reducció de la victimització secundària i el tractament dels infants i adolescents víctimes i les seves famílies.
- f. Potenciar l'acolliment familiar en les seves diverses modalitats (Generalitat de Catalunya, 2019, p. 35).

I a l'eix 7 es formulen els següents objectius a assolir fins a l'any 2024:

- a. Potenciar el vincle parental, les pautes per a una criança positiva, enfortir les habilitats parentals a les famílies i reforçar l'estructura familiar.
- b. Generalitzar la intervenció social familiar sistèmica en l'àmbit de l'atenció social primària.
- c. Desplegar polítiques de suport a les famílies monoparentals femenines, nombroses i de conciliació dels usos del temps.
- d. Acompanyar les famílies amb necessitats especials.
- e. Promoure comunitats cuidadores, enfortint les capacitats educatives i de cura dels entorns naturals de les persones (Generalitat de Catalunya, 2019, p. 40-41).

Ara caldrà estar atents si el Govern de la Generalitat aprova el II PESS seguint el full de ruta dels eixos de treball en les palanques de transformació amb els objectius i les actuacions establertes, i si es desplega el PESS en l'àmbit d'atenció a la infància, adolescència i famílies amb l'aprovació del proper PDIAC. També cal pensar que posteriorment s'aprovi la propera Cartera de Serveis Socials, atès que la darrera és la del 2010-2011 i que ha estat prorrogada de forma consecutiva des de l'any 2010 sense que s'hagin incorporat les *mesures d'atenció social i educativa* fixades en l'article 104 de la LDOIA per als infants en *situació de risc*.

Conclusions

Després de deu anys d'aprovació de la LDOIA, no s'ha dut a terme el desplegament normatiu ni les dotacions pressupostàries necessàries perquè les prestacions, recursos i serveis establerts per la Llei poguessin tenir la seva viabilitat especialment per als infants en situació de risc. Tampoc s'ha aprovat el Reglament de la Llei que hauria facilitat la concreció i execució d'aquestes prestacions i mesures necessàries per als infants en situació de desemparament i en situació de risc.

Tot i que la competència per valorar una *situació de risc* correspon als SSB, tots els professionals que treballen amb infància i adolescència haurien de poder compartir un llenguatge i instruments de detecció i de valoració comuns del nivell de gravetat que permetin detectar al més aviat possible una situació de risc realitzant una actuació conjunta.

És imprescindible sensibilitzar i conscienciar els professionals tant dels SSB com dels EAIA, especialment el col·lectiu de treballadors i treballadores socials, de la importància d'utilitzar els conceptes tècnics de forma adequada en les seves valoracions, diagnòstics i propostes de mesures amb els infants o adolescents i les seves famílies que atenen; i no deixar que siguin substituïts pels conceptes legals que incorpora la LDOIA i altres normatives.

El treball social amb infància, adolescència i famílies és un dels àmbits d'actuació dels treballadors i treballadores socials que ha anat guanyant terreny i presència en els diversos programes i projectes tant en els SSB com en els SSE, i des de la iniciativa pública com des del tercer sector social. I cal seguir augmentant la nostra presència com a col·lectiu professional.

Al mateix temps, cal seguir desplegant i enfortint les diverses TTI a tot el territori de Catalunya com a veritables òrgans col·lectius des d'on s'impulsen i promouen les polítiques d'infància, coordinant tots els agents implicats i potenciant el treball en xarxa. I garantir que en tots els recursos, serveis, programes i projectes implementats a partir de l'aplicació de la LDOIA, es faci una avaluació dels resultats o de l'impacte de forma acurada i que es faci pública aquesta avaluació per a tots els agents implicats.

Finalment, cal incrementar i millorar la visió de la *política integral* de la infància i adolescència a Catalunya, amb una major integració de tots els sistemes implicats i dotant d'una veritable capacitat de decisió vinculada a la possibilitat real de disposar dels recursos necessaris segons el principi de *prioritat pressupostària*. Desitjo que amb l'aprovació del II PESS i del proper PDIAC es garanteixi aquesta visió integral fonamentada en l'atenció centrada en la persona i la seva interacció familiar i comunitària.

Referències bibliogràfiques

- Arruabarrena, I. (2007). *Manual de desprotección infantil de Cantabria. Ideas básicas iniciales*. Santander: Gobierno de Cantabria, Consejería de Sanidad y Servicios Sociales (Colección Documentos Técnicos, 2).
- Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya (17 de gener de 2020). *Nota de Premsa. Proposició de Llei per a la prevenció i el tractament del maltractament infantil*. Recuperat de <https://www.tscat.cat/continguts/noticies/les-mesures-contra-el-maltractament-infantil-haurien-de-vetllar-preservar>
- Decret 2/1997, de 7 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de protecció dels menors desemparats i de l'adopció. DOGC. Barcelona. 13 de gener de 1997, núm. 2307, p. 283-291.
- Decret 127/1997, de 27 de maig, pel qual es modifica parcialment el Decret 2/1997, de 7 de gener, d'aprovació del Reglament de protecció dels menors desemparats i de l'adopció. DOGC. Barcelona. 30 de maig de 1997, núm. 2402, p. 5937-5942.
- Decret 62/2001, de 20 de febrer, de modificació parcial del Decret 2/1997, de 7 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de protecció dels menors desemparats i de l'adopció. DOGC. Barcelona. 28 de febrer de 2001, núm. 3337, p. 2828-2829.
- Decret 75/2006, d'11 d'abril, de desplegament de la Llei 8/1995, de 27 de juliol, d'atenció i protecció dels infants i adolescents, en l'àmbit sancionador. DOGC. Barcelona. 13 d'abril de 2006, núm. 4614, .17041-17044.
- Decret 142/2010, d'11 d'octubre, pel qual s'aprova la Cartera de Serveis Socials 2010-2011. DOGC. Barcelona. 20 d'octubre del 2010, núm. 5738, p. 76196-76312.
- Decret 200/2013, de 23 de juliol, dels consells de participació territorial i nacional dels infants i adolescents de Catalunya. DOGC. Barcelona. 25 de juliol del 2013, núm. 6425, p. 1-8.
- Decret 230/2013, d'1 d'octubre, de règim sancionador en matèria d'infància i adolescència en l'àmbit competencial de l'Administració de la Generalitat de Catalunya. DOGC. Barcelona. 3 d'octubre de 2013, núm. 6472, p. 1-9.
- Decret 250/2013, de 12 de novembre, de la Taula Nacional i les taules territorials i locals d'infància. DOGC. Barcelona. 14 de novembre de 2013, núm. 6508, p. 1-10.

Deu anys de l'aprovació de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. I ara què? Implicacions professionals per als treballadors i treballadores socials i perspectives de futur

Decret 169/2015, de 21 de juliol, pel qual s'estableix el procediment per facilitar el coneixement dels orígens biològics. DOGC. Barcelona. 23 de juliol de 2015, núm. 6919, p. 1-10.

Decret 163/2017, de 24 d'octubre, de modificació del Decret 129/2006 de 9 de maig, de l'Observatori dels drets de la infància. DOGC. Barcelona. 26 d'octubre de 2017, núm. 7482, p. 1-4.

Diputació de Barcelona (2011). *Impacte de la Llei dels Drets i les Oportunitats en la Infància i l'Adolescència en les Polítiques Educatives Locals. Informe encarregat per l'Àrea d'Educació i elaborat per Antoni Vilà Mancebo del Departament de Pedagogia de la Universitat de Girona*. Recuperat de <https://www.diba.cat/documents/113226/a178af57-0611-4160-ad33-49a5d6bade4b>

Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar Social i Família (2013). *Pacte per a la Infància a Catalunya*. Recuperat de http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematic/infancia_i_adolescencia/pacte_infancia_catalunya/

Generalitat de Catalunya, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies (2015). *Pla d'Atenció Integral a la Infància i l'Adolescència 2015-2018. Enfocament estratègic pel desplegament del Pacte per a la Infància*. Recuperat de http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematic/07infanciaiadolescencia/politiques_i_plans_actuacio/pdiac/Pla_Atencio_Integral_Infancia_Adolescencia_Catalunya_2015-2018/DesplegamentPacteInfancia_PlaAtencioIntegralInfanciaAdolescencia2015-2018.pdf

Generalitat de Catalunya, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies (2016). *Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies. Línies generals del nou model de serveis*. Recuperat de <https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/01departament/08publicacions/coleccions/eines/eines32/SIS.pdf>

Generalitat de Catalunya, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies (2017). *Mapa de Recursos i Serveis-DGAIA*. Recuperat de https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematic/07infanciaiadolescencia/dades_sistema_proteccio/Mapa_Recursos_2016.pdf

Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar Social i Família (2011). *Simulador del Mòdul de Suport a la Gestió del Risc*. Recuperat de https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematic/infancia_i_adolescencia/proteccio_a_la_infancia_i_ladolescencia/maltractaments_dinfants_i_adolescents/registre_unificat_de_maltractaments_infantils_rumi

Generalitat de Catalunya, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies (2016). *Eina de cribratge de situacions de risc i de desemparament*. Recuperat de <https://dps.gencat.cat/rumi/AppJava/simulacio/simulacio.html>

Generalitat de Catalunya, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies (2019). *II Pla Estratègic de Serveis Socials 2020-2024. Document de Bases*. Recuperat de https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/serveis_socials/pla-estrategic-de-serveis-socials-de-catalunya/PESS2020-24/

Intebi, I. V. (2009). *Intervención en casos de maltrato infantil*. Santander: Gobierno de Cantabria, Consejería de Empleo y Bienestar Social (Colección Documentos Técnicos, 03). Recuperat de https://www.bienestaryproteccioninfantil.es/imagenes/tablaContenidos03SubSec/Interv_MI_cantab2009.pdf

Ley 21/1987, de 11 de noviembre, por la que se modifican determinados artículos del Código Civil y de la Ley de Enjuiciamiento Civil en materia de adopción. BOE. Madrid. 17 de noviembre de 1987, núm. 275, p. 34158-34162.

Llei 37/1991, de 30 de desembre, sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció. DOGC. Barcelona. 17 de gener de 1992, núm. 1542, p. 245-249.

Llei 8/1995, de 27 de juliol, d'atenció i protecció dels infants i els adolescents i de modificació de la Llei 37/1991, de 30 de desembre, sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció. DOGC. Barcelona. 2 d'agost de 1995, núm. 2083, p. 5773-5781.

Llei 13/2006, del 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic. DOGC. Barcelona. 4 d'agost de 2006, núm. 4691, p. 34503-34508.

Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de Serveis Socials. DOGC. Barcelona. 18 d'octubre de 2007, núm. 4990, p. 37788-37839.

Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. DOGC. Barcelona. 2 de juny de 2010, núm. 5641, p. 42475-42536.

Mayoral, J. (2015a). El sistema de protecció a la infància i l'adolescència de Catalunya. Reflexions als cinc anys d'entrada en vigor de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (Primera part). *Revista de Treball Social*, 204, 23-35. Recuperat de <https://www.tscat.cat/content/rts-204-catala>

Mayoral, J. (2015b). El sistema de protecció a la infància i l'adolescència de Catalunya. Reflexions als cinc anys d'entrada en vigor de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància

Deu anys de l'aprovació de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. I ara què? Implicacions professionals per als treballadors i treballadores socials i perspectives de futur

- i l'adolescència (Segona part). *Revista de Treball Social*, 205, 28-41. Recuperat de <https://www.tscat.cat/content/rts-205-catala>
- Montserrat, C., Planas, T., Medina, R. (2019). El Compromís socioeducatiu (COSE) en el marc d'intervenció dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència a Catalunya. *Pedagogia i Treball Social. Revista de Ciències Socials Aplicades*, 8(1), 3-27. Recuperat de <https://www.raco.cat/index.php/PiTS/article/view/362300/456818>
- Ordre BSF/331/2013, de 18 de desembre, per la qual s'aproven les llistes d'indicadors i factors de protecció dels infants i adolescents. DOGC. Barcelona. 30 de desembre de 2013, núm. 6530, p. 1-28.
- Social.Cat (2106). *El Síndic de Greuges alerta que només es detecten un de cada quinze abusos sexuals infantils*. Recuperat de <https://www.social.cat/noticia/6241/el-sindic-de-greuges-alerta-que-nomes-es-detecten-1-de-cada-15-abusos-sexuals-infantils>
- Social.Cat (2016). *Catalunya tindrà un centre dedicat a la recerca sobre maltractament infantil a finals d'any*. Recuperat de <https://www.social.cat/noticia/6214/catalunya-tindra-un-centre-dedicat-a-la-recerca-sobre-maltractament-infantil-a-finals-dany>
- Torralba Roselló, J. M. (2010). Compareixença del Col·legi al Parlament de Catalunya davant la nova Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. Implicacions professionals de la nova Llei. *Revista de Treball Social*, 191, 113-118. Recuperat de <https://www.tscat.cat/content/rts-191-bilingue>
- Vila, C., Alonso, J. M., Chagas, E. (2019). Estructures de treball en xarxa amb infància i adolescència a Catalunya. Aportacions d'un estudi pilot. *Revista de Treball Social*, 217, 89-108. Recuperat de <https://www.revistarts.com/article/estructures-de-treball-en-xarxa-amb-infancia-i-adolescencia-catalunya-aptacions-dun-estudi>
- Vilà, A (2011). Impacte de la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència en les polítiques educatives locals. Barcelona: Diputació de Barcelona, Àrea d'Educació. Recuperat de <https://www.diba.cat/documents/113226/a178af57-0611-4160-ad33-49a5d6bade4b>
- Villalba, C. (2004). La perspectiva ecològica en el trabajo social con infancia, adolescencia y familia. *Portularia*, 4, 287-298. Recuperat de <https://core.ac.uk/download/pdf/60629883.pdf>